

Б'янка Ганна

старша викладачка,

кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи,

факультету педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв,

Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя,

м. Ніжин, Україна,

bianca.hh@ndu.edu.ua

Бублик Дмитро,

студент V курсу першого (магістерського) рівня

факультету педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв,

Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя,

м. Ніжин, Україна,

Dmutro600298@gmail.com

ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ВЕТЕРАНІВ У ГРОМАДІ

***Анотація.** У статті розглядається участь громади, як основного середовища відновлення соціального функціонування ветеранів, реінтеграції до мирного життя, психологічного благополуччя, професійної реалізації. Окреслено значення міжвідомчої взаємодії, соціальних служб, органів місцевого самоврядування, громадських організацій у формуванні комплексної системи підтримки. Розкрито питання програм адаптації та партнерських ініціатив, важливості розвитку ветеранської політики на місцевому рівні, створення ветеранських просторів, спрямованих на підвищення якості життя ветеранів.*

***Ключові слова:** соціальна підтримка ветеранів, психосоціальна допомога, територіальна громада, міжвідомча взаємодія, соціальна робота в громаді.*

***Annotation.** The article pays special attention to community participation as the main environment for restoring social functioning of veterans, reintegration into*

peaceful life, psychological well-being, and professional fulfillment. The importance of interagency cooperation, social services, local governments, and public organizations in forming a comprehensive support system is outlined. The issues of adaptation programs and partnership initiatives, the importance of developing veteran policy at the local level, and the creation of veteran spaces aimed at improving the quality of life of veterans were discussed.

Key words: *social support for veterans, psychosocial assistance, territorial community, reintegration of veterans, social services, interagency cooperation, social work in the community.*

Вступ. За роки повномасштабної війна в Україні значно збільшилось кількість ветеранів та ветеранок, які після повернення з військової служби, полону, поранення, потребують комплексної психологічної допомоги, соціальної підтримки, та ефективної адаптації до мирного середовища. Науковці такі як Горбунова В., Савиченко О., Тичина І., Портницька Н. [1], Слезанська Г., Горішна Н., Бибик Д., Криницька І. [4] у своїх працях акцентують увагу на проблемах соціальної адаптації, реінтеграції ветеранів, психологічної підтримки ветеранів та їх членів родини. Наукові напрацювання зазначених авторів створюють теоретичне і практичне підґрунтя для дослідження проблеми соціальної підтримки ветеранів у громаді.

Соціальна підтримка – це система послуг, заходів та допомоги, які спрямовані на забезпечення гідних умов життя військовослужбовця після повернення з фронту, їх успішну адаптації до повноцінного життя у суспільстві. Першими на шляху допомоги стають місцеві органи соціальних служб, у яких має бути сформована дієва система соціальної підтримки на рівні територіальних громад. Громада стає першим середовищем адаптації військовослужбовців. В Україні ветеранська політика орієнтована на забезпечення психологічного благополуччя ветеранів і членів їхніх сімей, соціальних гарантій, професійної самореалізації, створення умов для відновлення соціальної активності.

Мета статті статті – розкрити основи соціальної підтримки ветеранів у громаді.

Виклад основного матеріалу. Соціальна підтримка ветеранів війни в умовах сучасної України є одним із пріоритетних напрямів державної та місцевої соціальної політики. Особлива роль у забезпеченні ефективної допомоги належить територіальним громадам, які безпосередньо здійснюють надання соціальних послуг, організовують міжвідомчу взаємодію та створюють умови для реінтеграції ветеранів у цивільне життя [1; 2]. Завдяки зусиллям ГО «МІСТО Н», благодійного фонду «Українська незламна душа», Ніжинської міської ради та за підтримки Ради підприємців при Ніжинській міській раді, волонтерів, меценатів, наставників та сімей ветеранів Ніжинська міська територіальна громада демонструє поступове формування комплексної системи підтримки ветеранів та членів їхніх сімей на місцевому рівні [5]. Завдяки тісній міжвідомчій взаємодії в м Ніжин було відкрито простір для ветеранів та їхніх родин. Простір «Незламні» є одним з перших ветеранських простів у Чернігівській області. Його головною метою є підтримка ветеранів у їхній соціалізації та реалізації можливостей після повернення до цивільного життя

Основна соціальна підтримка ветеранів у громаді здійснюється через діяльність структурних підрозділів органів місцевого самоврядування, медичних та освітніх закладів, установ соціального захисту населення та громадських організацій [2; 4]. Налагодження взаємодії та організацію діяльності забезпечують управління соціального захисту населення та фахівці із соціальної роботи, котрі інформують ветеранів щодо соціальних гарантій, здійснюють оцінку потреб ветеранів, оформлення пільг і соціальних виплат, організовують соціальний супровід [1].

Одним з найважливіших напрямків діяльності громади є надання базових соціальних послуг через Ніжинський міський територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг), який забезпечує психологічну підтримку, консультування, допомогу сім'ям ветеранів та особам з інвалідністю внаслідок війни, соціальну адаптацію [4]. Фахівці центру застосовують

індивідуальний підхід, що дає змогу враховувати фізичні, психологічні та соціально-економічні потреби кожного ветерана [1].

Провідну роль у системі підтримки ветеранів у громаді відіграє міжвідомча, закладами охорони здоров'я, службою зайнятості, освітніми установами, підрозділами соціального захисту, правоохоронними органами та громадським сектором [5]. Така взаємодія орієнтована на всебічне, комплексне вирішення проблем ветеранів - від психологічної та фізичної реабілітації до професійної перепідготовки та працевлаштування [6].

Пріоритетним напрямом діяльності є психосоціальна підтримка ветеранів та членів їхніх родин. У громаді проводяться консультації психологів та інших фахівців, групи взаємопідтримки, інформаційні зустрічі та заходи соціальної адаптації. Особлива увага приділяється сім'ям військовослужбовців, оскільки процес повернення до мирного життя потребує адаптації не лише ветерана, а й його найближчого соціального оточення. Інтегрований підхід до роботи з ветеранами, з урахуванням їхніх потреб та особливостей, може стати каталізатором позитивних змін у суспільстві на національному та місцевому рівнях, допомогти згуртувати зусилля на рівні держави, місцевого самоврядування і громадянського суспільства [1; 3].

Важливою практикою Ніжинської громади є розвиток партнерства з громадськими та благодійними організаціями, які доповнюють систему державних послуг [1]. Такими громадськими організаціями є: ГО «Незламні», Ніжинська міська організація України яка здійснює соціальний захист прав ветеранів та допомагає в оформленні пільг, ГО «Місто Н», БФ «Українська незламна душа», Фонд Порошенка. Завдяки такій співпраці реалізуються гуманітарні, реабілітаційні та освітні проекти, спрямовані на підвищення соціальної активності ветеранів та їх родин, залучення їх до громадського життя та волонтерської діяльності [6].

Сприятливим чинником діяльності громади є напрямок на створення ветеранського середовища - простору підтримки, взаємодії та самореалізації, проведення патріотичних, культурних та спортивних заходів, тренінгів,

консультацій які сприяють соціальній згуртованості, формуванню поваги до ветеранів у суспільстві та зміцненню зв'язків між військовими й громадою [4].

Практика соціальної підтримки ветеранів у громаді засвідчує наявність певних викликів, серед яких зростання кількості отримувачів послуг, потреба у підготовці спеціалізованих фахівців із роботи з ветеранами, необхідність розширення психологічної та фізичної допомоги, створення довготривалих програм професійної реабілітації та адаптації [1; 6]. Це дає потребу подальшого посилення міжсекторального партнерства та впровадження інноваційних моделей соціальної підтримки, розвитку місцевих ветеранських програм [6].

Досвід Ніжинської міської територіальної громади засвідчує, що дієва соціальна підтримка ветеранів та їх родин можлива лише за умови комплексного підходу, міжвідомчої взаємодії та активної участі громади у процесах реінтеграції захисників і захисниць України.

Висновки: Соціальна підтримка ветеранів війни у громаді є комплексним і багаторівневим процесом, який потребує узгоджених дій державних інституцій, органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства. В умовах воєнного стану саме територіальна громада є ключовим середовищем соціальної адаптації, відновлення соціальних зв'язків і повернення ветеранів до активного громадського життя. Ефективна соціальна система підтримки ветеранів у громаді формується на основі поєднання правових гарантій соціального захисту, доступності соціальних послуг, психосоціальної підтримки та допомоги, програм реінтеграції. Формування ефективної системи соціальної підтримки ветеранів у громаді можливе за умови доступності послуг, системності, міжсекторальної взаємодії та орієнтації на довготривалу реінтеграцію ветеранів і ветеранок у суспільне життя, підвищення рівня зайнятості та соціальної активності, залученню ветеранів до громадського життя, посилення спроможності громади до відновлення сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Методичний посібник для соціальних працівників: Посилення спроможності соціальних працівників здійснювати психосоціальну підтримку ветеранів та їх сімей з питань психічного здоров'я / В.Горбунова, О. Савиченко, І. Тичина, Н. Портницька., 2022. – 61 с. URL: https://eprints.zu.edu.ua/34828/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 19.02.2026).
2. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 № 3551-ХІІ (з останніми змінами, внесеними згідно із Законом [№ 4695-IX](#) від [03.12.2025](#) р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> (дата звернення: 19.02.2026).
3. Реінтеграція ветеранів з інвалідністю: методичний посібник. Київ : ПРООН в Україні, 2022. 79 с. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-01/Reintegration-manual.pdf> (дата звернення: 19.02.2026).
4. Слосанська Г., Горішна Н., Бибик Д., Криницька І. Соціальна підтримка ветеранів/ветеранок російсько-української війни та їх сімей у воєнний та повоєнний час. *Соціальна робота та освіта*. 2023. № 10 (1). С. 47–62. URL: https://journals.uran.ua/swe/article/view/281308?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 19.02.2026).
5. Соціальні послуги для ветеранів та ветеранок у громадах: виклики та потреби. 2024. *Cedos*. URL: <https://cedos.org.ua/researches/soczialni-poslugy-dlya-veteraniv-ta-veteranok-u-gromadah-vyklyky-ta-potreby/> (дата звернення: 19.02.2026).
6. Шевченко Р.П . Інноваційні підходи до організації соціального захисту ветеранів війни: міжнародний досвід. *Інвестиції: практика та досвід* . 2024. № 3. С. 184–188. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1736/1/> (дата звернення: 19.02.2026).